Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2019-2024

Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων

2022/2195(INI)

13.3.2023

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ

σχετικά με το Ουζμπεκιστάν
(2022/2195(INI))

Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων

Εισηγητής: Ilhan Kyuchyuk

Συντάκτης γνωμοδότησης συνδεδεμένης επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 57 του Κανονισμού:
Roman Haider, Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ.....3

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με το Ουζμπεκιστάν
(2022/2195(INI))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

– έχοντας υπόψη την κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής και του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, της 15ης Μαΐου 2019, με τίτλο «ΕΕ και Κεντρική Ασία: Νέες ευκαιρίες για μια ισχυρότερη εταιρική σχέση» (JOIN(2019)0009),

– έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τη νέα στρατηγική για την Κεντρική Ασία,

– έχοντας υπόψη την κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής και της Ύπατης Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, της 19ης Σεπτεμβρίου 2018, με τίτλο «Σύνδεση της Ευρώπης και της Ασίας – Δομικά στοιχεία μιας στρατηγικής της ΕΕ» (JOIN(2016)0031),

– έχοντας υπόψη την κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής και του Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, της 1ης Δεκεμβρίου 2021, με τίτλο «Global Gateway» (JOIN(2021)30),

– έχοντας υπόψη τα αποτελέσματα της 18ης συνόδου των υπουργών Εξωτερικών ΕΕ-Κεντρικής Ασίας, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2022 στη Σαμαρκάνδη και εστίασε στην εξεύρεση λύσεων σε κοινές προκλήσεις,

– έχοντας υπόψη το κοινό ανακοινωθέν Τύπου των αρχηγών κρατών της Κεντρικής Ασίας και του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο εκδόθηκε μετά την πρώτη περιφερειακή συνάντηση υψηλού επιπέδου που πραγματοποιήθηκε στην Αστάνα στις 27 Οκτωβρίου 2022,

– έχοντας υπόψη το κοινό ανακοινωθέν Τύπου που εξέδωσαν στις 28 Οκτωβρίου 2022 ο Shavkat Mirziyoyev, πρόεδρος της Δημοκρατίας του Ουζμπεκιστάν, και ο Charles Michel, Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

– έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τη σύναψη εταιρικής σχέσης και συνεργασίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους, αφενός, και της Δημοκρατίας του Ουζμπεκιστάν, αφετέρου[1],

– έχοντας υπόψη την 18η συνεδρίαση της υποεπιτροπής της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ουζμπεκιστάν για τη δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις, τα ανθρώπινα δικαιώματα και συναφή θέματα, της 29ης Μαρτίου 2022,

[1] ΕΕ L 229 της 31.8.1999, σ. 3.

– έχοντας υπόψη τις καταληκτικές παρατηρήσεις της επιτροπής του ΟΗΕ για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών, της 1ης Μαρτίου 2022, σχετικά με την έκτη περιοδική έκθεση για το Ουζμπεκιστάν,

– έχοντας υπόψη τις καταληκτικές παρατηρήσεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, της 1ης Μαΐου 2020, σχετικά με την πέμπτη περιοδική έκθεση για το Ουζμπεκιστάν όσον αφορά το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα,

– έχοντας υπόψη την έκθεση του Ειδικού Εισηγητή του ΟΗΕ για την προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, που δημοσιεύθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2022, μετά από επίσημη επίσκεψη στο Ουζμπεκιστάν από τις 29 Νοεμβρίου έως τις 7 Δεκεμβρίου 2021,

– έχοντας υπόψη την τελική έκθεση της αποστολής παρακολούθησης εκλογών του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη σχετικά με τις προεδρικές εκλογές της 24ης Οκτωβρίου 2021, η οποία δημοσιεύθηκε στις 22 Απριλίου 2022,

– έχοντας υπόψη τη σύστασή του της 26ης Μαρτίου 2019 προς το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Αντιπρόεδρο της Επιτροπής/Ύπατη Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας όσον αφορά τη νέα συνολική συμφωνία μεταξύ της ΕΕ και του Ουζμπεκιστάν[2],

– έχοντας υπόψη τα προηγούμενα ψηφίσματά του σχετικά με το Ουζμπεκιστάν,

– έχοντας υπόψη το άρθρο 54 του Κανονισμού του,

– έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Διεθνούς Εμπορίου,

– έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων (A9-0000/2023),

Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι το Ουζμπεκιστάν διαδραματίζει καίριο ρόλο στην Κεντρική Ασία, η οποία αποτελεί περιοχή στρατηγικού ενδιαφέροντος για την ΕΕ όσον αφορά την ασφάλεια, τη συνδεσιμότητα, την ενεργειακή διαφοροποίηση, την επίλυση συγκρούσεων και την υπεράσπιση της πολυμερούς και βασισμένης σε κανόνες διεθνούς τάξης·

Β. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι διαπραγματεύσεις για την ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΕΣΕΣΣ) μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ουζμπεκιστάν, η οποία εκσυγχρονίζει την υφιστάμενη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας που υπεγράφη το 1999, δρομολογήθηκαν επίσημα στις 23 Νοεμβρίου 2018 και ολοκληρώθηκαν επιτυχώς στις 6 Ιουλίου 2022· λαμβάνοντας υπόψη ότι απαιτείται η έγκριση του Κοινοβουλίου για να τεθεί σε ισχύ η ΕΣΕΣΣ·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΕΕ έχει διαθέσει 76 εκατομμύρια EUR για τα πρώτα τέσσερα έτη (2021-2024) του επταετούς πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος 2021-2027 για το Ουζμπεκιστάν, προορίζονται δε 7 εκατομμύρια EUR επιπλέον για τη στήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών·

[2] ΕΕ C 108 της 26.3.2021, σ. 126.

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι στη Δημοκρατία του Καρακαλπακστάν ξέσπασαν διαμαρτυρίες την 1η Ιουλίου 2022, μετά τη δημοσίευση των προτεινόμενων τροποποιήσεων του συντάγματος του Ουζμπεκιστάν, οι οποίες θα καταργούσαν το καθεστώς του ως κυρίαρχης δημοκρατίας εντός του Ουζμπεκιστάν και το δικαίωμά του να αποσχιστεί· λαμβάνοντας υπόψη ότι τουλάχιστον 21 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους κατά την επακόλουθη καταστολή από τις αρχές· λαμβάνοντας υπόψη ότι 22 άτομα καταδικάστηκαν στις 13 Ιανουαρίου 2023 για τη συμμετοχή τους στις ταραχές, και ότι ο Dauletmurat Tajimuratov, δικηγόρος που κατηγορείται ότι ηγήθηκε των ταραχών, καταδικάστηκε σε 16ετή φυλάκιση· λαμβάνοντας υπόψη ότι, στις 7 Φεβρουαρίου 2023, ξεκίνησε η δίκη κατά 39 ακόμη ατόμων που κατηγορούνται για συμμετοχή στις διαμαρτυρίες·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι το Ουζμπεκιστάν χαρακτηρίστηκε «μη ελεύθερο» στους καταλόγους «Freedom in the World» (Ελευθερία στον κόσμο) και «Freedom on the Net» (Ελευθερία στο διαδίκτυο), του 2022, της ΜΚΟ Freedom House και κατέλαβε την 133η θέση —από 180 χώρες— στον Παγκόσμιο Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου, του 2022, των Δημοσιογράφων Χωρίς Σύνορα, που συνιστά βελτίωση σε σχέση με την 157η θέση την οποία είχε καταλάβει το 2021, παρόλο που η συνολική βαθμολογία της χώρας μειώθηκε·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων του Κοινοβουλίου επισκέφθηκε το Ουζμπεκιστάν στις 23 και 24 Φεβρουαρίου 2022· λαμβάνοντας υπόψη ότι η Αντιπροσωπεία του στις Επιτροπές Κοινοβουλευτικής Συνεργασίας ΕΕ-Καζακστάν, ΕΕ-Κιργιζιστάν, ΕΕ-Ουζμπεκιστάν και ΕΕ-Τατζικιστάν και για τις σχέσεις με το Τουρκμενιστάν και τη Μογγολία επισκέπτεται τακτικά το Ουζμπεκιστάν·

Σχέσεις ΕΕ-Ουζμπεκιστάν

1. επικροτεί την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη συμφωνία ΕΣΕΣΣ μεταξύ ΕΕ και Ουζμπεκιστάν, η οποία διαμορφώνει ένα νέο, σύγχρονο και φιλόδοξο πλαίσιο για την εμβάθυνση των διμερών σχέσεων· επαναλαμβάνει ότι η συμφωνία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις κοινές αξίες, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, καθώς και στη βιώσιμη ανάπτυξη· σημειώνει ότι θέτει επίσης τις βάσεις για ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας, μεταξύ άλλων σε θέματα όπως η περιφερειακή σταθερότητα, η διεθνής συνεργασία και η πρόληψη των συγκρούσεων·

2. σημειώνει τις φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις που σχεδιάζονται στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής του Νέου Ουζμπεκιστάν για την περίοδο 2022-2026, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη πραγματικής αλλαγής στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, την αποδοτική διοίκηση και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα· τονίζει ότι η συνταγματική μεταρρύθμιση αποτελεί ευκαιρία για την ενίσχυση του κράτους δικαίου και τη δημιουργία στέρεης νομικής βάσης για τις μεταρρυθμίσεις· καλεί τις αρχές του Ουζμπεκιστάν να συνεχίσουν τη διαδικασία αυτή σε διαβούλευση με τους πολίτες και τους συμφεροντούχους, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης, με βάση τους διεθνείς κανόνες και τις βέλτιστες πρακτικές·

Περιφερειακή συνεργασία, διεθνείς σχέσεις και παγκόσμιες προκλήσεις

3. σημειώνει ότι το Ουζμπεκιστάν βρίσκεται στη μοναδική θέση να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη της περιφερειακής συνεργασίας που θα βοηθήσει την Κεντρική Ασία να καταστεί ένας πιο ανθεκτικός, ευημερών και στενότερα διασυνδεδεμένος οικονομικός και πολιτικός χώρος· προτρέπει την ΕΕ να εντείνει την πολιτική της συνεργασία με την Κεντρική Ασία σύμφωνα με τη γεωστρατηγική της σημασία· υπογραμμίζει τις μεγάλες δυνατότητες της αμοιβαία επωφελούς συνεργασίας για τη βιώσιμη συνδεσιμότητα, ιδίως μέσω του Global Gateway όσον αφορά την πρωτοβουλία, την ενέργεια και την ασφάλεια·

4. αναγνωρίζει ότι ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του συνεπάγονται προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες για το Ουζμπεκιστάν και άλλα κράτη της Κεντρικής Ασίας, τα οποία διατηρούν παραδοσιακά στενές σχέσεις με τη Ρωσία· σημειώνει ότι το Ουζμπεκιστάν απείχε στις ψηφοφορίες επί των ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για την Ουκρανία, ιδίως εκείνων της 2ας Μαρτίου 2022, της 24ης Μαρτίου 2022 και της 23ης Φεβρουαρίου 2023, τα οποία απαιτούν τον τερματισμό της ρωσικής επίθεσης και την άμεση αποχώρηση των ρωσικών δυνάμεων από την Ουκρανία· σημειώνει ότι το Ουζμπεκιστάν αντιτάχθηκε στην αποπομπή της Ρωσίας από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ στις 7 Απριλίου 2022· σημειώνει τη δέσμευση της πολιτικής ηγεσίας του Ουζμπεκιστάν να μην επιτρέψει την καταστρατήγηση των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στη Ρωσία·

5. σημειώνει τις μακροχρόνιες και στενές σχέσεις του Ουζμπεκιστάν με το Αφγανιστάν, οι οποίες συνεχίστηκαν μετά την κατάληψη από τους Ταλιμπάν· επαινεί τις προσπάθειές του να μετριάσει τη σοβαρή ανθρωπιστική κρίση στη χώρα, με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και ηλεκτρικής ενέργειας· καλεί το Ουζμπεκιστάν να χρησιμοποιήσει τις επαφές του με τους Ταλιμπάν για να ζητήσει να τηρούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες όλων των Αφγανών, ιδίως των γυναικών, των κοριτσιών και των μειονοτήτων, που αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για μεγαλύτερη διεθνή συνεργασία με το Αφγανιστάν· επαναλαμβάνει ότι καταδικάζει απερίφραστα τις αποφάσεις των Ταλιμπάν να αποκλείσουν τις γυναίκες και τα κορίτσια από τη φοίτηση στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και να απαγορεύσουν την απασχόληση γυναικών σε μη κυβερνητικές οργανώσεις·

6. επικροτεί τη συμφωνία, της 27ης Ιανουαρίου 2023, μεταξύ Ουζμπεκιστάν και Κιργιζιστάν σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων μεταξύ των δύο χωρών, η οποία διευθετεί τα εκκρεμή ζητήματα μεταξύ των δύο πλευρών και ολοκληρώνει μια διαδικασία που διήρκεσε τρεις δεκαετίες·

Ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες, κράτος δικαίου και κοινωνία των πολιτών

7. εκφράζει τη λύπη του για την απώλεια ανθρώπινων ζωών κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων στη Δημοκρατία του Καρακαλπακστάν την 1η και 2α Ιουλίου 2022· καλεί τις αρχές να διερευνήσουν τις ενέργειες των δυνάμεων ασφαλείας που οδήγησαν σε θανάτους και τραυματισμούς διαδηλωτών, και καλεί τις αρχές να προσαγάγουν τους υπευθύνους στη δικαιοσύνη· ζητεί να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία και διαφάνεια της δικαστικής διαδικασίας στις υποθέσεις που συνδέονται με τις διαμαρτυρίες· επικροτεί τη δέσμευση των αρχών του Ουζμπεκιστάν να διατηρήσουν το τρέχον συνταγματικό καθεστώς του Καρακαλπακστάν·

8. υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η κοινωνία των πολιτών στη στήριξη αποτελεσματικών μεταρρυθμίσεων χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και της χρηστής διακυβέρνησης· εκφράζει τη λύπη του για τους φραγμούς που εγείρονται στην καταχώριση ΜΚΟ και τις υποχρεώσεις που επιβάλλει σε ΜΚΟ οι οποίες λαμβάνουν ξένη χρηματοδότηση ο κανονισμός για τον συντονισμό μεταξύ μη κυβερνητικών μη εμπορικών οργανώσεων και δημόσιων αρχών κατά την υλοποίηση διεθνών έργων επιχορήγησης, όπως εγκρίθηκε με το διάταγμα αριθ. 328 του υπουργικού συμβουλίου του Ουζμπεκιστάν στις 13 Ιουνίου 2022, καθώς συρρικνώνουν τον χώρο για δραστηριότητες της κοινωνίας των πολιτών και παρεμποδίζουν την άσκηση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι·

9. τονίζει την ανάγκη να εξασφαλιστεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων των δημοσιογράφων, των ανεξάρτητων συντακτών ιστολογίων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και η προστασία τους από παρενοχλήσεις, πιέσεις και απειλές, και να διερευνηθούν τυχόν επιθέσεις εναντίον τους·

10. σημειώνει ότι, παρά την έγκριση σειράς νόμων, συμπεριλαμβανομένου του νόμου του 2019 για την προστασία των γυναικών από την παρενόχληση και τη βία, εξακολουθεί να επικρατεί η έμφυλη βία κατά των γυναικών· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η εξ οικείων βία δεν ορίζεται ούτε ποινικοποιείται ειδικά στη νομοθεσία του Ουζμπεκιστάν· καλεί τις αρχές να λάβουν μέτρα ώστε να ευθυγραμμιστεί το Ουζμπεκιστάν με τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από τη Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, όπως αναφέρεται στις καταληκτικές παρατηρήσεις που διατύπωσε η επιτροπή του ΟΗΕ για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών σχετικά με την έκτη περιοδική έκθεση για το Ουζμπεκιστάν· καλεί τις αρχές του Ουζμπεκιστάν να συνεργαστούν με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και διεθνείς εταίρους ώστε να αντιμετωπίσουν τα ζητήματα αυτά·

°

° °

11. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή και τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής/Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για Θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, και στον πρόεδρο, την κυβέρνηση και το κοινοβούλιο της Δημοκρατίας του Ουζμπεκιστάν.